

ДО ЮВІЛЕЮ

КОРОТКА ІСТОРІЯ ВИКЛАДАННЯ СХІДНИХ МОВ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Вивчення східних мов (гебрійська, арамейська, арабська) у Львівському університеті почалося після 1817 року спершу на теологічному, згодом на філософському факультетах. Першими викладачами на теологічному факультеті були А. Радкович, Я. Е. Кухарський, Л. Солецький, К. Сарницький, М. Мишковський; на філософському – Г. (Герзон) Блятт (1858–1916), Б. Давидович (помер 1933 року). З часом почали викладати санскрит та старовірменську (грабар) мови. Систематичне викладання семітських мов (арабської, гебрійської, арамейської, асировавилонської) почалося з ініціативи семітолога М. Шора (1874–1942).

Після Першої світової війни сходознавець і поліглот Андрій Гавронський (1885–1927) започаткував в університеті викладання низки старо- та новоіндійських мов та літератур. Двадцять роки ХХ ст. взагалі можна вважати періодом розквіту львівського сходознавства: у Львівському університеті працювали семітологи О. Клявек та Ю. Попліха, алтаїст та монголіст В. Котвич (1872–1944), арабіст З. Смогожевський (1884–1931), який започаткував викладання староосманської та перської мов, монголісти та алтаїсти В. Шмуц і М. Левицький, арабіст Т. Левицький, індолог С. Стасяк, іраніст Ф. Махальський, староперську, середньоперську та грабар викладав відомий мовознавець, учень А. Мейє, Є. Курилович, а турецьку, перську та арабську мови – Мохамед Садик-бей Агабек-заде (Агабеков). У цей час у Львівському університеті здобули освіту такі відомі сходознавці, як Є. Заволинський, О. Прицак, Л. Скужак, А. Кунст, Я. Турчинський. В Інституті сходознавства при гуманітарному факультеті у 1938 році функціонувало 9 кафедр, на яких викладали 35 східних мов.

У 1939–40-х роках кафедрою сходознавства керували спочатку С. Стасяк, пізніше Є. Заволинський. Згодом кафедру було скасовано.

Друга світова війна завдала великої шкоди львівському сходознавству: німецькі окупанти вивезли понад двадцять тисяч унікальних видань сходознавчої тематики та понад п'ятсот унікальних рукописів східними мовами.

Після Другої світової війни багато львівських сходознавців польської національності виїхали в Європу. Небажання радянської влади та університетської адміністрації, які скрізь вбачали прояви українського націоналізму, розвивати сходознавчі студії врешті спричинилося до того, що викладання східних мов у Львівському університеті офіційно припинилося та продовжувало своє життя фрагментарно і лише завдяки сподвижницькій діяльності деяких ентузіастів: у другій половині 50-х років індолог та китаїст М. Кнороз (1911–1984) викладав санскрит та китайську на історичному та філологічному факультетах, залучивши до цього І. Сайдаковську, а до викладання арабської та перської мов Я. Полотнюка. Після перевидання “Керівництва до елементарного курсу санскритської мови” Г. Бюлера, яке з ентузіазмом прийняла наукова громадськість Радянського Союзу, М. Кнороза,

ініціатора первидання, було звільнено з роботи. Він був змушений працювати перекладачем з європейських мов на одному з львівських заводів.

Після 1967 року випускник сходознавчого факультету Ленінградського університету Я. Полотнюк почав викладати факультативні курси арабської та перської мов на філологічному факультеті. Незважаючи на очевидні та помітні успіхи студентів (О. Калмикова викладала російську мову в Дамаску, В. Рудковський після річного стажування в Таджикистані переклав кілька великих романів таджицьких авторів, А. Горбачевський став заступником декана філологічного факультету Таджикицького державного університету), адміністрація університету на чолі з М. Максимовичем вперто не розуміли потреби сходознавчої науки. Для арабських та перських студій Я. Полотнюка почало “не вистачати грошей” і сходознавець здебільшого викладав безкоштовно. Курси згорнули і відновили лише у 1980 році на три роки.

За незалежної України за ініціативи Я. Полотнюка у 1992 році знову почали викладатися східні мови: арабську (Я. Полотнюк), перську (Я. Полотнюк, Р. Гамада), японську (О. Горошкевич). 1997 року на філологічному факультеті було відкрито кафедру сходознавства, яку очолив професор Ярослав Дашкевич. Кафедра готує випускників з трьох спеціальностей: арабська мова та література, перська мова та література, японська мова та література. Загалом викладається більше десяти східних мов.

Я. Полотнюк